

Ivo van Hove en Anne Teresa De Keersmaecker maken remake van beroemde musical voor Broadway

'West Side Story' voor 21ste eeuw kleurt Belgisch

Al 60 jaar wordt de iconische musical *West Side Story* op Broadway opgevoerd met dezelfde choreografie. Tot vanavond, want dan laten Ivo van Hove en Anne Teresa De Keersmaecker hun versie op het publiek los. Wij gingen al een kijkje nemen. 'Vergis je niet: de omvang van deze voorstelling is enorm.'

EWOUT CEULEMANS

Lo'n 7.600 kilometer ligt er tussen het Broadway Theatre in New York en de Dolomieten in Italië. En toch is het daar dat de revival van *West Side Story* in een beslissende plooi werd gelegd. Choreografe Anne Teresa De Keersmaecker (59) werd er in 2016 gebeld door theatermaker Ivo van Hove (61). Met de vraag of zij een nieuwe choreografie wilde maken voor een 21ste eeuwse interpretatie van de iconische musical over twee New Yorkse straatbendes en de verboden liefde tussen Tony en Maria. "Ik zat in de Dolomieten, rond te wandelen in de bergen", vertelt De Keersmaecker ons op de zevende verdieping van een wolkenkrabber tegenover de beroemde concertzaal Carnegie Hall. "Toen hoefde ik niet te denken aan de afstand, maar aan de vraag of ik hierin geïnteresseerd was, was dat even uit mijn hoofd geslagen."

Maar, zoals Van Hove zich herinnert: zijn voorstel werd niet meteen afgeschoten. "Er viel een stilte aan de telefoon, maar ze zei geen 'nee'. Toen wist ik al: dit is een halve ja. Ze heeft gezegd: laat me even terug in *West Side Story* duiken. Na drie weken heeft ze me terug gebeld: 'Ja, ik wil het doen'."

Vanavond, bijna vier jaar later, gaat de revival van *West Side Story* in première, op Broadway, het met neon verlichte epicentrum van de Amerikaanse theaterwereld. De inkomhal van het Broadway Theatre, een groot, statig gebouw waar de trapleuningen zijn verguld en de balkons in marmer zijn opgetrokken, houdt het midden tussen dure kitsch en onderwerse grandeur, en de zaal is groter dan eerder wel Belgisch theater zich kan voorstellen. Dit is theater op zijn Amerikaans, waar elke voorstelling in de eerste plaats een evenement is.

'Ik ga daar niet onnozel over doen: de commerciële belangen zijn enorm. Bij de previews halen we gemiddeld 1,4 à 1,5 miljoen dollar binnen. Per week'

IVO VAN HOVE

Meer dan zestig jaar geleden debuteerde de musical van Leonard Bernstein (muziek), Stephen Sondheim (lyrics), Arthur Laurents (tekst) en Jerome Robbins (choreografie) aan de overkant van de straat, in het Winter Garden Theatre. Het is de eerste keer dat hier, in de VS, een andere choreografie wordt gebruikt dan die van Jerome Robbins.

De choreografie komt dus van Anne Teresa De Keersmaecker. "Ik heb voor haar gekozen omdat ze, natuurlijk, een van de absolute topchoreografen in de wereld is, met een enorme staat van dienst", zegt Van Hove. "Maar nog veel belangrijker is dat Robbins voortkwam uit het moderne ballet. Anne Teresa komt uit de moderne dans (dat ontstond als een reactie tegen het klassieke ballet, EWC - dat is iets totaal anders. Ik wilde absoluut niet iemand werken die niet met Robbins vergeleken zou worden, zodat de nieuwe choreografie op zichzelf kan staan en tegelijk ook diep geworteld is in New York - daar heeft de moderne dans zijn roots."

Vraag dat maar aan De Keersmaecker. Met haar gezelschap Rosas is ze kind aan huis aan gereputeerde New Yorkse kunsthuizen als het Lincoln Centre, de Brooklyn Academy of Music en zelfs het MoMA. De Keersmaecker zelf studeerde in 1981 bovendien een jaar lang aan de Tisch School of the Arts van de New York University. "Ik heb toen heel veel dansvoorstellingen gezien, en ook behoorlijk wat Broadway-voorstellingen: *Evita*, *Cats*. De grote klassiekers. Maar de ambitie om een choreografie voor Broadway te maken heb ik nooit gehad. Tot nu toe heb ik."

VERNIEUWING

Tijdens dat telefoonsprek was Van Hoves boodschap: "We hebben alle respect en bewondering voor de originele versie, maar we gaan ons daardoor niet laten intimideren." Van Hove overlegde wel met Stephen Sondheim (89). "Hij houdt van vernieuwing. Hij heeft zijn deuren heel vaak opengezet voor deze nieuwe interpretatie. Want dat is het echt gezegd: een nieuwe interpretatie van *West Side Story*. De mensen die het stuk van voor naar achter kennen, zullen merken dat het heel anders is. Het is een tweede versie. Niet om anders te doen, maar gewoon omdat het een *West Side Story* voor de dag van vandaag is."

"Sondheim staat daar helemaal voor open, maar ik wilde dat ook de andere betrokkenen dat idee zouden omarmen. Dus ik heb ook een heel fijn gesprek gehad met de kinderen van Bernstein, die over zijn nalatenschap gaan. Ook zij hebben met mijn interpretatie ingestemd. En ik heb altijd een openbaar politiek gehanteerd. Ik heb gezegd: jullie kunnen komen kijken naar elke repetitie, elke doorloop, elke preview die jullie willen. Dat hebben ze ook gedaan. Sondheim en de kinderen van Bernstein zijn vaak komen kijken."

De Keersmaecker: "Voor de choreografie kreeg ik in zekere zin carte blanche. De deal was dat ik gewoon weg zou blijven van de originele choreografie. Het moest iets compleet anders worden. En als het origineel zo goed is, is dat een hele uitdaging. *West Side Story* is misschien wel de meest iconische musical uit de Amerikaanse geschiedenis, een musical waarin dans, muziek en theater samenkomen. En het is een musical die zich afspeelt in het hart van de Amerikaanse cultuur."

Om een idee te geven van hoezeer *West Side Story* nog leeft bij het Amerikaanse publiek, volstaat het naar de cijfers te kijken. Tijdens de previewperiodes, die maar liefst twee maanden duurt, zit de zaal vrijwel elke avond vol. "We hebben ondertussen 80 previews achter de rug, en dan moet je weten dat er elke avond zo'n 1.700 mensen in de zaal zitten", vertelt Van Hove. "Dat zijn dus bijna 150.000 mensen die al zijn komen kijken."

TATOEGES

Die mensen lijken zich soms eerder op een *great hits*-concert te bevinden dan bij een theatervoorstelling. Luid applaus weerklinkt na zowel elke klassieke - "Something's Coming", "America", "Maria", "Somewhere", en zo gaat het lijstje door. Alleen 'I Feel Pretty' ontbreekt. Van Hove koos ervoor om het nummer te schrappen: een gewaagde keuze, want 'I Feel Pretty' is een van de absolute klassiekers uit de musical. De Keersmaecker: "Als je dat soort beslissingen neemt, is dat een zeer intens proces, waarbij je wel moet onderhandelen. Dat is de uitdaging."

De nieuwe *West Side Story* vertelt nog steeds het verhaal van The Jets en The Sharks, twee straatbendes in New York die vechten om de heerschappij over hun wijk, en de verboden liefde tussen Tony, de voormalige leider van The Jets, en Maria, de zus van de leider van The Sharks. Alleen klokt de versie van Van Hove en De Keersmaecker af op een uur en 45 minuten. Ter vergelijking: de klassieke vertaling van Robert Wise uit 1961 duurde 2,5 uur, de originele voorstelling - inclusief pauze - nog een kwartier langer.

De voorstelling is "een torpedojager", vat Van Hove samen. "Ik wilde een voorstelling zonder pauze. Dit is een tragedie waarin een tijdloos tik: al die jonge personages gunnen zichzelf geen tijd, en ze krijgen geen tijd om na te denken. Daardoor gebeuren er verschrikkelijke dingen. Dat is de enige verklaring. Want deze jonge mensen zijn geen moordenaars, zijn geen verkrachters. Dat ze dat toch doen en proberen, gebeurt ondanks zichzelf."

De ruwheid van het originele verhaal wordt ten volle omarmd door Van Hove. De Keersmaecker, en de twee andere Belgen die bij deze productie betrokken zijn - scenograaf Jan Verweyeld en costumière An D'huys. Geen onnodige decorstukken, geen fleurige kostuums: het gros van *West Side Story* speelt zich af op een lege, diepe scène met achteraan een gigantische videowall, waarop close-ups van de personages worden getoond, of vooraf opgenomen beelden van New Yorkse achtertuinen.

'Ivo en ik hadden er al verschillende keren over gesproken om samen te werken. Maar je moet wel het juiste project vinden. 'West Side Story' was dat project'

ANNE TERESA DE KEERSMAECKER

Jets samenkomen, en het groezelige naaiatelier van waaruit The Sharks opteren.

De leden van de twee bendes lopen rond in straatwear: trainingspakjes, legging, sneakers. Tatoeages zijn alomtegenwoordig. 'Jets for Life' staat in de nek van Tony gegraveerd, zijn tegenhanger bij The Sharks heeft in grote letters 'Thurston' - het Spaanse woord voor 'haai' - op zijn hals laten tekenen. De beroemde jaren 50-stijl van het origineel is ver weg: deze *West Side Story* is gegrond in het New York van vandaag.

Dat uit zich ook in de cast: The Sharks, aangevorst door Bernardo en zijn liefde Anita, is nog steeds een bende van Puerto Ricaanse migranten, maar The Jets zijn een pak gekleurd dan hun voorgangers. Van Hove: "Ik wilde met een cast werken die anders was. Een cast van jonge mensen, tussen 17 en 22 jaar. En The Jets worden normaal gezien als witte Amerikanen neergezet, maar ik wilde dat zij het Amerika van vandaag zouden representeren. *People of colour*, dus, een heel diverse cast." De Keersmaecker: "Voor sommige rollen, zoals die van Anita of Bernardo, was het heel moeilijk om de juiste persoon te vinden. We wilden authentieke latino's, niet zoals in de film dus." Alle Sharks in de met tien Oscars bekroonde verfilming droegen *brunette make-up* - zelfs de Puerto Ricaanse Rita Moreno.

Het idee om een hedendaagse *West Side Story* te maken kwam van Ivo van Hove zelf. De theatermaker uit het Limburgse Ham is intussen een gevestigde naam in New York: hij won twee prestigieuze Obie Awards voor de elf Broadway-producties *More Stately Mansions* en *Hedda Gabler*, werkte samen met David Bowie aan de musical *Lazarus*. Op Broadway maakte hij eerder *The Grapes*, *A View from the Bridge* en *The Crucible*. Die laatste twee voorstellingen werden geproblemeerd.

door Scott Rudin, die als filmproducent verantwoordelijk was voor onder andere *The Truman Show*, *The Social Network* en het Oscarwinnende *No Country for Old Men*. "Ik ben met dit idee, in 2016 al, naar Scott Rudin gestapt. Ik heb gezegd: ik wil dit doen, maar het moet wel een *West Side Story* voor de 21ste eeuw worden."

In 2016 was Van Hove in New York om er *The Crucible* te maken. "Op hetzelfde moment begon de opgang van Donald Trump. Tegelijk kwam ook het racistische Amerika naar boven, waarin in wij en zij werd gedacht. In dat Amerika werd ik wakker. Het gaat mij overigens niet om Trump: het gaat om het wereldbeeld dat hij uitdraagt, en dat wereldbeeld bestaat ook buiten Amerika. Je ziet het ook in Europa, in Frankrijk, in Nederland, ook in Vlaanderen. Er is een zekere hardheid teruggekomen in de wereld. Toen dacht ik: als ik *West Side Story* nu niet maak, maak ik het nooit."

Want naast een verhaal over een onmogelijke liefde is *West Side Story* ook een verhaal over racisme, vooroordelen en onderdrukking. De Keersmaecker: "*West Side Story* is gebaseerd op Shakespeares *Romeo & Juliet*, maar werd gedaptet om actueel te zijn in het Amerika van de late jaren 50. En die thema's blijken ook vandaag nog zeer relevant te zijn." Van Hove: "Al die zware thema's - migratie, integratie, racisme, armoede, vooroordelen - komen aan bod. Het rinkel van deze *West Side Story* is dat dat gebeurt op een heel 'primitive' manier. Die jongeren spreken niet in grote speeches en lange volzinnen: ze spreken straattaal, heel direct, de taal van de emotie. Je zegt meteen wat er op het hart ligt, of je zegt het met je vingers."

"Ik denk dat *West Side Story* past in het kader van mijn grote maatschappelijke voorstellingen, zoals *Kings of War*, *Romance tragedies*, *The Fourth Deadly Sin*, *Network*", zegt Van Hove. Het zijn

voorstellingen die grote politieke en maatschappelijke onderwerpen aansnijden, net als *West Side Story*. "De voorstelling schetst een wereldbeeld, ze gaat echt over grote thema's. Maar tegelijk is *West Side Story* ook een liefdesverhaal. Een liefdesverhaal zoals ik het graag toon op het toneel: een liefde die tegen de stroom in gaat, een liefde die niet geduld wordt. Maar *West Side Story* toont ook dat liefde ijersterk kan zijn in een wereld vol racisme, vooroordelen en vreemdelingenhaat, en zelfs dingen kan veranderen. Liefde kan verbindend zijn in een wereld die draait rond 'wij' en 'zij', waar je 'met ons' of 'tegen ons' bent."

CONSUMPTIE

Sommige mensen zijn ook 'tegen' deze nieuwe *West Side Story*. Niet omwille van de inhoud, maar omwille van wie er op scène staat. Als we ons een weg naar de ingang van het Broadway Theatre banen, protesteren een twintigtal betogers voor de ingang. Op hun pancartes staat dat "*sexual predators*" geen plaats verdienen op Broadway. "*What do we want? Amar out!*"

Amar is Amar Ramasar, een danser van het New York City Ballet die de rol van Bernardo vertolkt. In 2018 werd Ramasar aangeklaagd door ballerina Alexandra Waterbury, omdat hij lid was van een WhatsApp-groep binnen het City Ballet waarin naaktfoto's van dansers werden gedeeld. Nadat de protesteren de afgelopen weken werden opgepikt door de pers, zag het productieteam zich genoodzaakt zich in een statement achter de danser te scharen.

De Keersmaecker reageert kort op de controverse. "Als bepaalde mensen de nood voelen om op die manier hun ongenoegen te uiten... ik kan alleen maar zeggen dat mijn ervaring en mijn werkproces met Amar uiterst positief is geweest."

Hij is een zeer hardwerkende, gedisciplineerde en respectvolle danser. Dat is alles wat ik daarover kan zeggen. Hij is vrijgesproken, zowel door *Equity* (de acteursvakbond, EWC) als door de rechter. Dat moet gerespecteerd worden."

Binnen in het Broadway Theatre is de sfeer helemaal anders. Veel bezoekers ontwijken de betogers, tonen hun kaartje en sluiten naar binnen. Sommigen begiven zich naar de merchandise-standjes waar T-shirts, truien en koffietassen van *West Side Story* worden verkocht. Op Broadway kan kwaliteit niet worden losgekoppeld van commercie. De ticketprijzen beginnen aan 39 dollar, en lopen op tot 375 dollar, goed 350 euro.

BUDGET: 15 MILJOEN DOLLAR

Volgens *The New York Times* heeft deze revival een budget van om en bij de 15 miljoen dollar. Met dat budget maak je, ter vergelijking, in Vlaanderen vijf kloekke publieksfilms. Van Hove: "Je mag dat niet onderschatten, de omvang van deze voorstelling is enorm. Er zitten 26 muzikanten in de orkestbak, acht keer per week. Er staan bijna veertig acteurs en dansers op het toneel, elke dag. En achter de schermen werken nog eens zestig, zeventig mensen. Ik ga daar niet onnozel over doen: de commerciële belangen van deze voorstelling zijn enorm. Bij de previews halen we gemiddeld 1,4 à 1,5 miljoen dollar binnen. Per week."

De Keersmaecker: "Het stemt tot nadenken om hier te werken. Hier wordt ik heel erg geconfronteerd met een systeem dat totaal anders functioneert. Het is een systeem dat vooral op consumptie is gericht. De wetmatigheden zijn hier compleet anders. Wat mij betreft hebben *performing arts* een driedubbele functie. Ten eerste: het is een viering, het is feest, het is entertainment, een manier om het leven te vieren."

Ten tweede: het is een vorm van troost, een rouwproces, een manier om te kunnen omgaan met angst of verdriet of verlies. Ten derde: het is een reflectie, het is een ruimte waarin mensen bij elkaar komen om de geschiedenis, kort geleden of lang geleden, te herinneren en daarover na te denken. Ik denk dat goed theater, en goede *performing arts*, die drie functies combineren, dat daarin de schoonheid ligt."

"Op Broadway draait het vooral om het eerste. Dit is de *entertainment business*. Broadway is de theaterversie van Hollywood. 'Exciting' is hier het sleutelwoord. Ho en ik hebben bij *West Side Story* een poging gedaan om die twee andere aspecten ook de nodige aandacht te geven. Voor zo'n breed publiek. Dat is ook belangrijk."

Van Hove: "Ik wil de meest urgente, meest persoonlijke, meest exclusieve voorstellingen maken voor een zo groot mogelijk publiek. Dat was zo toen we voor 100 mensen speelden en dat is nu nog steeds als we voor 1.700 mensen spelen."

West Side Story markeert overigens de eerste keer dat Ivo van Hove en Anne Teresa De Keersmaecker, twee internationale grootnamen uit de Belgisch-Nederlandse podiumkunsten uit de zoldere generatie, samenwerken. "Ivo en ik hadden er al verschillende keren over gesproken om samen te werken", zegt De Keersmaecker. "Maar je moet wel het juiste project vinden. *West Side Story* was dat project."

Van Hove: "Ik koester al lang de droom om met Anne Teresa te werken. We hebben daar ook al vaak over gesproken. Maar het is er nooit van gekomen om ook samen iets te maken. Tot ik aan dit project begon. Toen ik een choreograaf zocht, dacht ik natuurlijk meteen aan haar. Dus heb ik haar gebeld. Wat als ze nee had gezegd? Daar heb ik echt geen rekening mee gehad. Je moet altijd geloven in wat je wil."

De leiders van New Yorkse straatbendes The Jets en The Sharks staan tegenover elkaar op de scène. Een gigantische videowall toont close-ups van de personages. © JAN VERWEYELD

